

ORTAÖĞRETİM TÜRK DÜŞÜNCE TARİHİ DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

2023

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

İÇİNDEKİLER

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	4
1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	4
1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	5
1.2.1. DEĞERLERİMİZ	5
1.2.2. YETKİNLİKLER	5
1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
1.5. SONUÇ	8
2. TÜRK DÜŞÜNCE TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI	9
2.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI	9
2.2. ALAN BECERİLERİ	10
2.3. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	12
2.4. ÜNİTE, KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU	13
2.5. KİTAP FORMA SAYILARI VE EBADI	13
3. TÜRK DÜŞÜNCE TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	14
3.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	14
3.2. ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	15

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim; bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Belirtilen amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar ilgili disiplinlere göre hazırlanmıştır ve güncel, geçerli, eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişki kurulabilecek nitelikler taşımaktadır. Bu kazanımlar ve bunların sınırlarını belirleyen açıklamalar, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi"nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi"nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak.

1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerler ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz, toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlara aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın toplum hayatına ve insanlığın ortak kültürüne katılmasını ve katkıda bulunmasını sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerler ile yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlik kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirilerek güncellenir, yenilenir.

1.2.1. DEĞERLERİMİZ

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlara uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimseyen ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek eğitim sisteminin asli görevidir. Eğitim sistemi; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmektedir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. Eğitim programı; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: *adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik*. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

1.2.2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi*’nde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ’de sekiz anahtar yetkinlik belirlenmekte ve bunlar aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. OKUMA YAZMA YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, diğer kişiler ile uygun ve yaratıcı bir yolla etkili iletişim ve bağlantı kurma yeteneğini ifade eder. Bireyler, çeşitli durumlarda sözlü ve yazılı iletişim kurma, izleme ve kendi iletişimlerini durumun gerekliliklerine uyarlama becerilerine sahip olmalıdır.

Bu yetkinlik ayrıca farklı kaynak türlerini ayırt etme ve kullanma, bilgiyi araştırma, toplama ve işleme, aygıtları kullanma, sözlü ve yazılı görüşlerini bağlama uygun olarak ikna edici bir şekilde düzenleme ve ifade etme becerilerini de içerir.

2. ÇOKLU DİL YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, farklı dilleri iletişim için uygun ve etkili olarak kullanma becerisini tarif eder. Dil yetkinlikleri, tarihî boyutu ve kültürler arası yetkinlikleri bütünleştirmektedir. Farklı diller ve iletişim araçları arasında geçiş yapma yeteneğine dayanır. Bireyin ihtiyaçlarına bağlı olarak farklı dillerde, farklı yeterlilik seviyelerinde sözlü mesajları anlama, sohbeti başlatma, sürdürme ve bitirme ile metinleri okuma, anlama ve yazma yeteneklerinden oluşur. Bireyler araçları uygun şekilde kullanabilmeli ve dilleri özgün, yaygın ve serbest olarak hayatı boyunca öğrenbilmelidir.

3. MATEMATİKSEL YETKİNLİK VE BİLİM, TEKNOLOJİ, MÜHENDİSLİKTE YETKİNLİK

a. Matematiksel yetkinlik: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyete ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma becerisi ve isteğini içermektedir.

b. Bilimde yetkinlik: Bilimdeki yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığı ve metodolojiden yararlanma becerisi ve isteğine atıfta bulunmaktadır. Teknoloji ve mühendislikteki yetkinlik, insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim, teknoloji ve mühendislikteki yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

4. DİJİTAL YETKİNLİK

Bu yetkinlik öğrenme, çalışma ve topluma katılım için dijital teknolojileri güvenli, eleştirel, bilinçli kullanmayı ve bu teknolojilerle yakından ilgilenmeyi kapsamaktadır. Bilgi ve veri okuryazarlığı, iletişim ve iş birliği, medya becerileri, dijital içerik oluşturma (programlama dâhil), güvenlik (dijital refah ve siber güvenlikle ilgili yetkinlikler dâhil), fikrî mülkiyetle ilgili sorular, problem çözme ve eleştirel düşünmeyi içerir.

5. KİŞİSEL, SOSYAL VE ÖĞRENMEYİ ÖĞRENME YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik kendini yansıtmaya, zaman ve bilgiyi etkin bir şekilde yönetme, başkalarıyla yapıcı bir şekilde çalışma, esnek kalma ve kendi öğrenme ve kariyerini yönetme yeteneğidir. Belirsizlik ve karmaşıklıkla başa çıkabilmeyi, öğrenmeyi, fiziksel ve duygusal refahını desteklemeyi, fiziksel ve zihinsel sağlığını korumayı ve sağlık bilincine sahip, geleceğe yönelik bir yaşam sürmeyi, kapsayıcı ve destekleyici ortamda çatışmaya anlayış gösterme ve çatışmayı yönetme yeteneğini içerir.

6. VATANDAŞLIK YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik sosyal, ekonomik, yasal ve politik kavram ve yapıların yanı sıra küresel gelişmeler ve sürdürülebilirlik anlayışına dayalı olarak sorumlu vatandaş bilinciyle hareket etme, sivil ve sosyal hayata tam olarak katılma yeteneğidir.

7. GİRİŞİMCİLİK YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, fırsatlar ve fikirler üzerinde hareket etme ve bunları başkaları için değerlere dönüştürme kapasitesi anlamına gelir. Yaratıcılık, eleştirel düşünme ve problem çözme, inisiyatif alma ve sebat etme, kültürel, sosyal veya finansal değeri olan projeleri planlamak ve yürütmek için iş birliği ile çalışabilme yeteneği üzerine kuruludur.

8. KÜLTÜREL FARKINDALIK VE İFADE YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik düşünce ve anlamların farklı kültürlerde, çeşitli sanatsal ve diğer kültürel formlarda nasıl yaratıcı bir şekilde ifade edildiğinin ve aktarıldığının anlaşılmasını ve saygı duyulmasını kapsamaktadır. Kendi düşünceleri ile toplumdaki rolüne ve yerine dair hislerini çeşitli ortamlarda ve farklı yollarla anlama, geliştirme ve ifade etme sürecine dâhil olmayı içerir.

1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Hiçbir insan bir başkasının birebir aynısı değildir. Bu sebeple öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için geçerli ve standart olması” insanın doğasına terstir. Bu sebeple ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları vb. iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarından değil öğretmen ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarında öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlanmalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılabilecek ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil, izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.
4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genelgeçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.
5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla ölçme ve değerlendirme çalışmalarında sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.
6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi dikkate alan harmonik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar bunu olabildiğince göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaçlarını ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık basitten karmaşığa, genelden özele veya somuttan soyuta doğru gelişim gibi belirli yönelimlerle karakterize edilir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardıllığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden öğrencinin edindiği bir kazanımın, gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönelim açısından da kendini belli eder. Öte yandan bu durum bireyler arası ve bireyin kendi içindeki farklılıkları da kapsar. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içindeki özellikleri ile farklıdır. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu sebeple öğretmenlerin, gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin durumuna daha duyarlı davranması beklenir.

1.5. SONUÇ

21. yüzyıldaki sosyal, ekonomik, siyasi ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak ihtiyaç duyulan öğrenen niteliklerine ilişkin beklentiler de değişmiştir. Beklentilere cevap vermeye yönelik yeni dersler ihdas edilmiş ve öğretim programları beklentileri karşılayacak nitelikte zenginleştirilmiştir.

Öğrenenler yaşamlarında başarılı olabilmek için gerekli bilgi, beceri, değer ve tutumlara sahip olmalı ve hızla üretilen bilgi yığınları arasından gerekli ve doğru bilgiyi seçebilmelidir. Seçilen bilgileri analiz edip değerlendirerek elde etmeleri, elde ettikleri bilgiyi günlük yaşamlarında kullanabilmeleri için temel becerileri (genel ve alan becerileri) kazanarak yetkinlik sahibi olmaları önem arz etmektedir. Bu amaçla, istenen yetkinliklere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek nitelikte hazırlanan öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan; bilgi, beceri, değer ve tutum kazandırma hedefli; sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır.

2.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI

Türk Düşünce Tarihi Dersi Öğretim Programı kendi kültür ve medeniyetinin düşünce dünyasını tanıyan, öz değerlerine sahip çıkıp kendi toprağında filizlenen bir nesil ortaya çıkarmak üzere hazırlanmıştır.

Türk Düşünce Tarihi dersini alan genç nesiller; tarihsel süreçte olay, olgu ve gelişmelere zemin hazırlayan düşünceleri değerlendirebilir, bunların günümüze olan katkılarını eleştirel gözle yorumlayabilir ve analiz edebilirler. Günümüz dünyasında çağdaş devletler seviyesine ulaşma noktasında düşüncenin önemini kavrar, tarihsel bağlam içinde oluşan dayanışma ve fedakârlıkların millî bilincin oluşmasına katkıları hakkında bilgi sahibi olurlar.

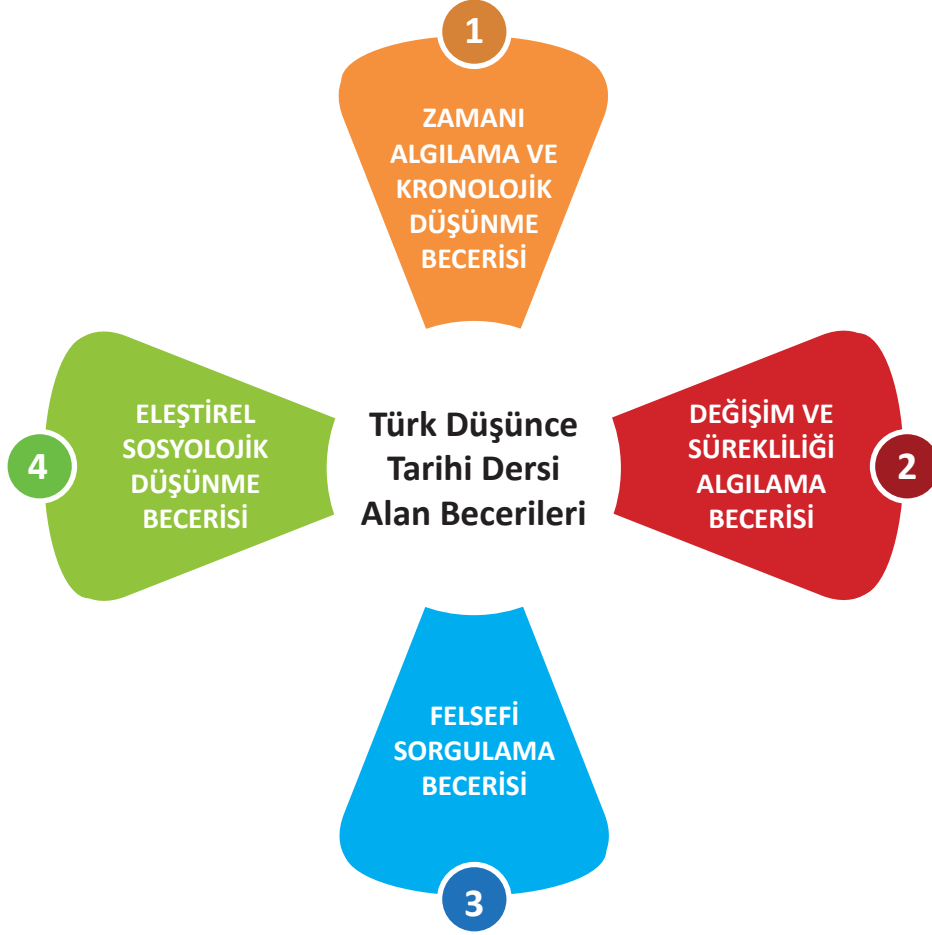
Temeli İslamiyet'ten önceki yıllara dayanan ve Osmanlı Devleti'nin gelişip büyümesine önemli katkılar sağlayan Türk düşünce mirası, Cumhuriyet Dönemi'nin kendi tarihsel bağlantıları içerisindeki etkilerinin genç nesillere aktarılması bakımından da oldukça önemlidir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan Türk Düşünce Tarihi Dersi Öğretim Programı'yla öğrencilerin;

1. Geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında tarihin sadece siyasi değil, ekonomik, sosyal ve kültürel alanları kapsadığını düşünsel boyutuyla kavrayabilmeleri,
2. Tarihin öznesinin insan ve onun zaman içerisinde gerçekleştirdiği faaliyetler olduğunu anlayabilmeleri,
3. Düşüncenin farklı boyutlarını kavrayabilmeleri,
4. Türk düşünce tarihini kendi tarihsel süreci içerisinde kavrayarak tarihsel ve düşünsel miraslarına sahip çıkmaları ve sorumluluk almaları,
5. Türk düşüncesini oluşturan her bir tarihi dönemin kendi içerisinde Türk düşünürleri tarafından nasıl anlatıldığını anlayıp yorumlayabilmeleri,
6. Türk düşünce tarihiyle birlikte vatan ve ulus bilincini bütünsel bir şekilde kavrayabilmeleri,
7. Millî kimliği ve millî bilinci oluştururken ulus bilincini oluşturmanın önemini kavrayabilmeleri,
8. Geçmiş ve bugün arasında bağlantı kurarak öz bilinçlerini ve millî bilinçlerini güçlendirmeleri,
9. Düşünsel tarihlerini; tarihsel bağlantılara dikkat ederek bütüncül bir biçimde anlamaları, analiz etmeleri ve böylelikle günümüz dünyasını doğru değerlendirebilmeleri,
10. Türk düşünce tarihine dair edindiği bilgi birikimiyle millî duygularına, değerlerine ve düşünce ufuklarına sahip çıkabilmeleri amaçlanmaktadır.

2.2. ALAN BECERİLERİ

Türk Düşünce Tarihi Dersi, öğrencilere Türklerin tarih boyunca ortaya koyduğu düşünce mirasına disiplinler arası anlayış ve eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmaya yönelik becerileri kazandırmayı amaçlar. Türk Düşünce Tarihi Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilere kazandırılmak istenen dört alan becerisine yer verilmiştir.

Şema 1: Türk Düşünce Tarihi Dersi Alan Becerileri

Şema 1'de Ortaöğretim Türk Düşünce Tarihi Dersi Öğretim Programı'ndaki alan becerileri gösterilmiştir. Bu becerilerin ayrıntıları aşağıda sunulmuştur:

AB1. ZAMANI ALGILAMA VE KRONOLOJİK DÜŞÜNME BECERİSİ

Kronoloji becerisi en temelde tarihsel olay, dönem ve aktörleri zamanın içine yerleştirmeye katkı sağlamaktır. Ayrıca farklı olay ve dönemlerin birbirleriyle ilişkisini öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Kronolojik düşünme, öğrencilerin bir olayın kısa ve uzun süreli sonuçlarını düşünmelerine ve o olayın nedenselliğini anlamalarına yardımcı olur.

Öğrenciler, tarihsel zamanı anlamayı öğrenerek geçmiş yorumlama, günümüzü anlama ve geleceğe bakış arasında tutarlı bir bilinç geliştirirler. Kronoloji becerisi; zamanı tanımlayan kelime, terim ve sembollerin anlaşılmasını da sağlar. Tarih şeridindeki belirli dönemlerin özelliklerinin bilgisini edinen öğrenciler, bu dönemleri kabaca doğru sıraya koyabilirler.

AB2. DEĞİŞİM VE SÜREKLİLİĞİ ALGILAMA BECERİSİ

Değişim ve sürekliliği algılama becerisi; karşılaştırma ve sentezleme ile alana özgü sıralama, değişim ve sürekliliğin neden ve sonuçlarını yorumlama, değişim ve sürekliliğin geleceğine yönelik kanıt, gözleme veya deneye dayalı öngöründe bulunma becerilerinden oluşmaktadır. Bu beceriler; birden fazla kavram veya duruma ilişkin özellikleri belirlemek, belirlenen özelliklere ilişkin benzerlikleri ve farklılıkları listelemek; olay, dönem ve kavramları kronolojik olarak sıralamak, değişim ve sürekliliğe neden olan unsurları incelemek, değişim ve sürekliliğin etkilediği unsurları incelemek, değişim ve sürekliliğin etkilerinin niteliğini sorgulamak, değişim ve sürekliliğin nedenlerini ve sonuçlarını bağlamından kopmadan yeniden ifade etmek, parçalar arası ilişki kurmak, parçaları birleştirerek özgün bir bütün oluşturmak; mevcut olay, konu, durum ile kanıt, gözlem veya deneyimi ilişkilendirmek ve bu bağlamda geleceğe yönelik çıkarım yapıp yargıda bulunmak şeklinde oluşturulmuştur.

AB3. FELSEFİ SORGULAMA BECERİSİ

Felsefi sorgulama, felsefi düşünmeye esas olan merak ve şüphe eğilimlerini içerir. Öğrenci ilgi ve merakla bilmediklerinin farkına varır ve soru sorar. Böylelikle felsefi soru sorma becerisini geliştirir. Felsefi sorgulama; öğrencinin insan, evren ve yaşama yönelik olarak sistemli, ardışık, bütüncül, refleksif nitelikte soru sorma sürecini gerçekleştirmesini ifade eder. Öğrencinin bu becerisine eşlik eden eleştirel tavır, öğrenciyi felsefi tartışma düzeyine yükseltir.

Felsefi sorgulama becerisi; tartışma, felsefi merak etme ve şüphe duyma, felsefi derinlemesine düşünme, felsefi soru sorma ve eleştirel tavır alma becerilerinden oluşmaktadır.

AB4. ELEŞTİREL SOSYOLOJİK DÜŞÜNME BECERİSİ

Eleştirel düşünme; rasyonel olmayan temellere dayandırdığımız düşünme tarzından uzaklaşıp bunun yerine ampirik kanıtlarla desteklenmiş, mantıksal olarak sağlam temellere dayalı bir düşünme alışkanlığı edinmeyi ifade etmektedir.

Eleştirel sosyolojik perspektif, sosyal yapıya dair geniş ve açık bir düşünsel bakış açısı sunar. Bu bağlamda öğrencilerin toplumsal konularda analitik eleştirel düşünebilme becerisini kazanmalarına kılavuzluk etmek, onların kişisel gerçekliği geniş çaplı toplumsal gerçeklikle bağlantılı olarak anlamalarına yardımcı olmak beceri eğitimi açısından önem arz etmektedir.

2.3. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Türk Düşünce Tarihi Dersi Öğretim Programı'nın etkili ve işlevsel bir biçimde uygulanabilmesi için öğretmenlerin dikkat etmesi gereken hususlar şunlardır:

1. Ünite kazanımlarının sıralanışında kronoloji temelli anlayış esas alınmıştır. Ünite içeriği, nedensellik ilkesine dayalı olarak kronolojik sıralanmış; bütüncül bakış açısı, değişim ve sürekliliğe dayalı olarak tarihsel anlayış kazandırabilecek şekilde düzenlenmiştir. Bu bakımdan kazanımların sıralamasında değişiklik yapılmamalıdır.
2. Türk Düşünce Tarihi Dersi Öğretim Programı'nda önemli şahsiyetlere vurgu yapılmaktadır. Türk düşünce tarihinin şekillenmesinde önemli rol oynamış şahısların hayatları ile tarihe mal olmuş düşünce, eser ve faaliyetleri programda yer alan konu ve kazanımlarla ilişkilendirilerek öğretilmelidir.
3. Türk Düşünce Tarihi dersinde anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin meydana gelebilmesi için öğrencilerin bilimleri gereken temel unsurlardan bir tanesi kavramlardır. Öğrencilerin ünitelerle ilgili bilgi düzeyleri tespit edildikten sonra konu içinde temel kavramların öğretimine ilişkin uygulamalara (kavram haritaları, kavram ağları, yapılandırılmış grid, sözlük hazırlatma vb.) yer verilmelidir.
4. Öğrencilerin Türk düşünce tarihine ilişkin olayları eş zamanlı olarak algılamalarını sağlamak amacıyla harita vb. materyallerden yararlanılmalıdır. Eş zamanlı tarih şeritleri hazırlanmalı, haritalar eş zamanlı tarih şeritleriyle birlikte kullanılmalıdır. Eş zamanlı tarih şeritleri; yüzyıl, konu, mekân ve kişi merkezli olarak hazırlanabilir.
5. Ders işlenirken öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerine imkân sağlayan okul içi ve okul dışı etkinliklere önem verilmeli; imkânlar ölçüsünde müzelere, tarihî ve kültürel mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, kentler, savaş alanları vb.) gerçek hayatta veya sanal ortamda geziler düzenlenmelidir.
6. Öğretim programında belirlenen konuların diğer disiplinlerle ve günlük hayatla ilişkilendirilmesine imkân sağlayan etkinlik ve çalışmalarına yer verilmelidir.
7. Öğretmenler; Türk Düşünce Tarihi dersi ile ilgili bilgi, beceri, değer ve tutumları öğrencilerine kazandırırken sadece ders kitaplarına bağlı kalmamalıdır. Sınıf düzeyi, öğrencilerin ilgi ve hazır bulunuşluk düzeyleri ile öğrenme stilleri gibi unsurlar göz önünde bulundurularak kazanımlarla tutarlı öğretim materyalleri (bilgi notu, sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, proje, okuma parçaları vb.) hazırlanmalı ve kullanılmalıdır. Öğretim materyalleri hazırlanırken zümre öğretmenleri ve diğer disiplinlerin öğretmenleriyle iş birliği yapılmalıdır.
8. Öğrenme ve öğretme sürecinde öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınması esastır. Bu bağlamda özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler için ihtiyaçları doğrultusunda "Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Bu süreçte öğretmenler; programın yapısı ve hedeflerini göz önünde bulundurarak öğrencilerin problem çözmeleri, çeşitli iletişim yöntemlerini kullanmaları ve kendilerini rahatça ifade etmelerine imkân sağlayacak bir öğretim yaklaşımı benimsemelidir.

2.4. ÜNİTE, KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU

Türk Düşünce Tarihi Dersi Öğretim Programı'nda yer alan üniteler, kazanım sayıları, kazanımların işlenişi için ayrılacak yaklaşık süre ile bunların ders saatlerine oranı aşağıda sunulmuştur:

ÜNİTELER	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
ÜNİTE 1: İSLAM ÖNCESİ TÜRK DÜŞÜNCESİ	7	21	29
ÜNİTE 2: İLK DÖNEM TÜRK-İSLAM DÜŞÜNCESİ	5	15	21
ÜNİTE 3: OSMANLI DÖNEMİ TÜRK DÜŞÜNCESİ	7	21	29
ÜNİTE 4: CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK DÜŞÜNCESİ	5	15	21
TOPLAM	24	72	100

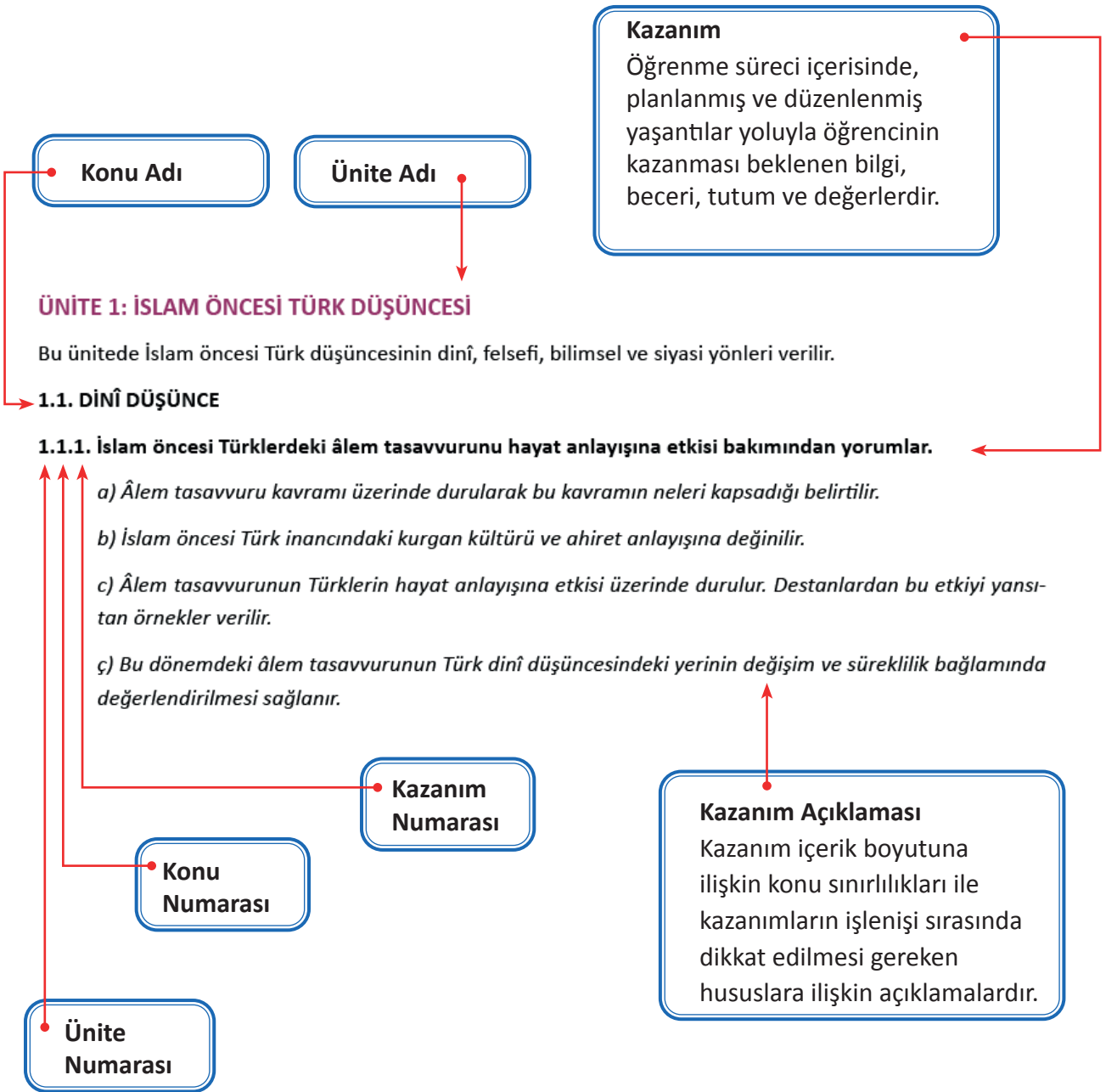
2.5. KİTAP FORMA SAYILARI VE EBADI

DERS KİTABI	Forma Sayıları*	Kitap Ebadi
Türk Düşünce Tarihi Dersi	11-12	19,5 x 27,5

* Forma sayıları alt-üst sınır olarak yazılmıştır.

3.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Türk Düşünce Tarihi Dersi Öğretim Programı'nın ünite yapısı şematik olarak aşağıda sunulmuştur:

3.2. ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

ÜNİTE 1: İSLAM ÖNCESİ TÜRK DÜŞÜNCESİ

Bu ünite de İslam öncesi Türk düşüncesinin dinî, felsefi, bilimsel ve siyasi yönleri verilir.

1.1. DİNÎ DÜŞÜNCE

1.1.1. İslam öncesi Türklerdeki âlem tasavvurunu hayat anlayışına etkisi bakımından yorumlar.

- a) Âlem tasavvuru kavramı üzerinde durularak bu kavramın neleri kapsadığı belirtilir.
- b) İslam öncesi Türk inancındaki kurgan kültürü ve ahiret anlayışına değinilir.
- c) Âlem tasavvurunun Türklerin hayat anlayışına etkisi üzerinde durulur. Destanlardan bu etkiyi yansıtan örnekler verilir.
- ç) Bu dönemdeki âlem tasavvurunun Türk dinî düşüncesindeki yerinin değişim ve süreklilik bağlamında değerlendirilmesi sağlanır.

1.1.2. İslam öncesi Türklerdeki Gök Tanrı ve yer-su inancı ile atalar kültünü, Türklerin dinî düşüncesindeki yeri bakımından değerlendirir.

- a) İslam öncesi Türklerdeki Gök Tanrı, yer-su inancı ve atalar kültü hakkında bilgi verilir.
- b) İslam öncesindeki tek tanrı inancı ile İslamiyet'teki tek tanrı inancının karşılaştırılması sağlanır.
- c) Gök Tanrı, yer-su inancı ve atalar kültünün İslam öncesi Türk inanç sistemindeki yeri vurgulanır.

1.2. FELSEFİ DÜŞÜNCE

1.2.1. İslam öncesi Türklerdeki felsefi düşüncenin özelliğini analiz eder.

- a) Felsefi düşüncenin İslam öncesi Türk düşüncesindeki yeri hakkında bilgi verilir.
- b) İslam öncesi Türklerin felsefi düşüncesine kaynaklık eden unsurların tartışılması sağlanır.

1.3. BİLİMSEL DÜŞÜNCE

1.3.1. İslam öncesi Türk düşüncesini bilimsel düşünceye katkısı bakımından değerlendirir.

- a) İslam öncesi Türklerdeki bilimsel düşüncenin gelişim sürecine değinilir.
- b) İslam öncesi Türklerde bilimin uygulama alanları hakkında bilgi verilir.
- c) İslam öncesi Türklerin bilimsel düşünceye katkısı üzerinde durulur.

1.4. SİYASİ DÜŞÜNCE

1.4.1. İslam öncesi Türklerdeki siyasi düşüncenin kaynağını oluşturan unsurları analiz eder.

- a) İslam öncesi Türklerdeki siyasi düşünce hakkında bilgi verilir.
- b) İslam öncesi Türklerdeki siyasi düşüncenin dayandığı temel kavramlar (kut anlayışı, cihan hâkimiyeti anlayışı, boylar federasyonu, bağımsızlık, konargöçer yaşam ve Türk töresi) üzerinde durulur.
- c) Orhun Kitabeleri'nin İslam öncesi Türk siyasi düşüncesindeki önemi belirtilir.
- ç) Kızılme ülkesünün Türk siyasi düşünce geleneğindeki önemi vurgulanır.

1.4.2. İslam öncesi Türklerdeki bağımsızlık ve adalet düşüncesinin siyaset anlayışına etkisini değerlendirir.

- a) Bağımsızlık ve adalet kavramları üzerinde durulur.
- b) Kitabelerden seçilen, bağımsızlık ve adalet kavramlarını içeren örneklere değinilir.

1.4.3. İslam öncesi Türklerdeki devlet düşüncesini yapılanma şekline göre analiz eder.

- a) İslam öncesi Türklerdeki devlet (il) anlayışı hakkında bilgi verilir. Devlet ve toplum ilişkisine değinilir.
- b) Boylar birliği, devlet başkanı, kut anlayışı ve meclisin devlet yapılanmasındaki yeri belirtilir.
- c) Meclis ve devlet başkanının devlet yapısındaki rolünün günümüzle benzer olan yönleri vurgulanır.

Değerler

Adalet (kzm.1.1.1.)

Saygı (kzm.1.1.2.)

Dostluk (kzm.1.4.1.)

Vatanseverlik (kzm.1.4.3.)

Alan Becerileri

Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi (kzm.1.1.1., 1.1.2.)

Zamanı Algılama ve Kronolojik Düşünme Becerisi (kzm.1.2.1., 1.3.1., 1.4.1., 1.4.2., 1.4.3.)

ÜNİTE 2: İLK DÖNEM TÜRK-İSLAM DÜŞÜNCESİ

Bu ünite de ilk dönem Türk-İslam düşüncesinin dinî, felsefi, bilimsel ve siyasi yönleri verilir.

2.1. DİNÎ DÜŞÜNCE

2.1.1. Türklerin İslamiyet'i kabul ettiği dönemdeki İslam düşüncesinin özelliklerini yorumlar.

- a) İslam dünyasının Türklerin İslamiyet'i kabul ettiği dönemdeki genel durumu hakkında bilgi verilir.
- b) İslam düşüncesi kavramı ve bu kavramın kapsamını oluşturan unsurlar (fıkıh, kelam, tasavvuf) üzerinde durulur.
- c) Türklerin İslamiyet'i kabul ettiği dönemdeki İslam düşüncesinin özelliklerine değinilir.

2.1.2. İlk dönem Türk-İslam düşüncesini dinî boyutu ile değerlendirir.

- a) İlk dönem Türk-İslam tefekkürünün dinî boyutunu oluşturan unsurlar (fıkıh, kelam ve tasavvuf) hakkında bilgi verilir.
- b) Fıkıh, kelam ve tasavvufun bu dönemdeki Türk düşüncesine etkisi hakkında bilgi verilir.
- c) Ahmet Yesevi, Mevlana Celaleddin Rumi, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli, Ahi Evran, İmam Ebu Hanife ve İmam Maturidî gibi düşünürlerin Türk-İslam düşüncesinin oluşumuna katkıları eserleri üzerinden vurgulanır.
- ç) Ahilik düşüncesinin Türk-İslam geleneğindeki yerinin değerlendirilmesi sağlanır.
- d) Türklerin İslam düşüncesine katkısı ile İslam'ın Türk düşüncesine katkısı üzerinde durulur.

2.2. FELSEFİ DÜŞÜNCE

2.2.1. İlk dönem Türk-İslam düşüncesinin felsefi boyutunu eleştirel bakış açısıyla tartışır.

- a) Felsefenin ilk dönem Türk-İslam tefekküründeki yeri hakkında bilgi verilir. Bu dönemde felsefenin Türk-İslam düşüncesine etkisi üzerinde durulur.
- b) Farabi ve İbni Sina gibi düşünürlerin felsefi düşünceye katkısı vurgulanır.

2.3. BİLİMSEL DÜŞÜNCE

2.3.1. İlk dönem Türk-İslam düşüncesinde bilime verilen önemi yorumlar.

- a) İslam dünyasındaki bilimsel düşüncenin bu dönemdeki durumu hakkında bilgi verilir.
- b) Harezmi, Biruni, Ömer Hayyam, Cezeri gibi önemli bilim insanları ile bu bilim insanlarının eserleri ve bilimsel düşünceye katkıları hakkında bilgi verilir.
- c) Bilimsel düşünceye katkısı bulunan önemli eğitim ve bilim kurumları hakkında araştırma yapılması sağlanır.
- ç) Eğitim ve bilim kurumları ile bilim insanlarının bilimsel düşüncenin gelişimine etkisinin değerlendirilmesi sağlanır.

2.4. SİYASİ DÜŞÜNCE

2.4.1. İlk dönem Türk-İslam düşüncesini siyasi anlayış bakımından yorumlar.

- a) Talas Savaşı ve Satuk Buğra Han'ın Türklerin İslamiyet'e giriş sürecindeki rolü vurgulanır.
- b) Karahanlı, Gazneli ve Selçuklu Devletleri örneklerinden hareketle ilk dönem Türk-İslam siyasi düşüncesi hakkında bilgi verilir. Kutadgu Bilig, Atabetü'l Hakayık ve Siyasetname gibi döneme ait kaynaklardan siyasi düşünceyi yansıtan örnekler verilir.
- c) İlk dönem Türk-İslam siyasi düşüncesinin İslamiyet öncesindeki dönemle ilişkisi üzerinde durulur.

Değerler

Öz denetim (kzm.2.1.1.)

Sabır (kzm.2.2.1.)

Dürüstlük (kzm.2.2.2.)

Sevgi (kzm.2.2.4.)

Alan Becerileri

Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi (kzm.2.1.1., 2.1.2., 2.4.1.)

Felsefi Sorgulama Becerisi (kzm.2.2.1.)

Zamanı Algılama ve Kronolojik Düşünme Becerisi (kzm.2.3.1.)

ÜNİTE 3: OSMANLI DÖNEMİ TÜRK DÜŞÜNCESİ

Bu ünite Osmanlı Dönemi Türk düşüncesinin dinî, felsefi, bilimsel ve siyasi yönleri verilir.

3.1. DİNÎ DÜŞÜNCE

3.1.1. Osmanlı Dönemi'ndeki Türk düşüncesinde dinî düşüncenin önemini değerlendirir.

- a) Fıkıh, kelam ve tasavvufun Osmanlı Dönemi düşüncesindeki yeri hakkında bilgi verilir.
- b) Osmanlı Dönemi'nde kurumlar (medreseler) ve şahısların (Davud-i Kayserî, Sadeddin Taftazânî, Seyyid Şerîf Cürcânî, Hacı Bayram Veli, Şeyh Bedreddin, Molla Gürani, Abdurrahman Câmî, Celâleddin Devvânî, İbn Kemal, Ebussuud Efendi, İsmail Hakkı Bursevi gibi) dinî düşünceye etkisi vurgulanır.
- c) Osmanlı Devleti'ndeki dinî düşüncenin özelliklerinin değerlendirilmesi sağlanır.

3.2. FELSEFİ DÜŞÜNCE

3.2.1. Osmanlı Dönemi Türk düşüncesinde felsefi düşüncenin yerini eleştirel bakış açısıyla tartışır.

- a) Osmanlı Dönemi'nde felsefi düşünceye katkı sağlayan önemli kişiler (Karabağî, Taşköprülüzade Ahmed Efendi ve Kınalızade Ali Efendi) hakkında bilgi verilir. Felsefenin bu dönem Osmanlı düşünce dünyasındaki yeri üzerinde durulur.
- b) Batı felsefesinin Osmanlı Dönemi Türk düşüncesindeki yeri açıklanır.
- c) Osmanlı Dönemi Türk düşünürlerinin felsefi düşünceye katkısı vurgulanır.

3.3. BİLİMSEL DÜŞÜNCE

3.3.1. Osmanlı Dönemi'ni bilimsel düşünceye verilen önem bakımından değerlendirir.

- a) Osmanlı Dönemi'nde bilimsel düşüncenin gelişimine katkısı olan önemli kişiler (Kadızade-i Rumi, Uluğ Bey, Ali Kuşçu, Piri Reis, Takıyyüddin Raşid, Mirim Çelebi, Gelenbevi İsmail Efendi) ile bu isimlerin eserleri ve bilimsel düşünceye katkıları hakkında bilgi verilir.
- b) Osmanlı Dönemi'nde bilimsel düşünceye verilen önemin değişmesinde Kadızadelerin etkisi üzerinde durulur.
- c) Osmanlı Dönemi'nde bilimsel düşünceye verilen önemde kâtiplerin (Kâtip Çelebi), elçilerin (Yirmisekiz Mehmet Çelebi) ve aydınların rolü hakkında (batılı kaynaklardan faydalanma, akli ilimlerin okutulması bağlamında) bilgi verilir.
- ç) Osmanlı Dönemi'nde bilime verilen öneme değinilir.

3.4. SİYASİ DÜŞÜNCE

3.4.1. Osmanlı Devleti Klasik Dönemi'ni siyasi düşünce yönünden değerlendirir.

- a) Osmanlı Devleti'nin Klasik Dönem siyasi düşüncesini oluşturan temel unsurlar (Devlet-i Ebed Müddet, Nizam-ı Âlem, Kanun-ı Kadim) üzerinde durulur.
- b) "Adalet dairesi" kavramının Osmanlı Devleti'nin Klasik Dönem siyasi düşüncesindeki önemi vurgulanır.
- c) Osmanlı Devleti Klasik Dönemi'nin siyasi düşüncesini yansıtan örneklerle değinilir.

3.4.2. Osmanlı Devleti'ndeki yenilik arayışlarını Türk düşüncesine etkisi bakımından değerlendirir.

- a) Yenilik arayışları çerçevesinde teşhis ve önerilerde bulunan kişiler (Koçi Bey, Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi, Defterdar Sarı Mehmed Paşa, Yirmisekiz Mehmet Çelebi vb.) ve eserler (sefaretnameler, risaleler vb.) hakkında bilgi verilir.
- b) Ortaya konan teşhis ve önerilerin Türk düşüncesine etkisi vurgulanır.

3.4.3. Tanzimat Dönemi'nde uygulanan modernleşme uygulamalarını eleştirel bakış açısıyla tartışır.

- a) Tanzimat Dönemi'nde uygulanan reformlar hakkında bilgi verilir.
- b) Reformların Türk düşüncesine etkileri vurgulanır. Reformlara karşı gösterilen siyasi ve sosyal tepkiler hakkında bilgi verilir.
- c) Tanzimat sonrasındaki modernleşme uygulamalarının sonuçları ve günümüze etkileri bakımından değerlendirilmesi sağlanır.

3.4.4. Meşrutiyet Dönemi düşünce yapısını analiz eder.

- a) Meşrutiyet Dönemi'nde yaşanan gelişmeler hakkında bilgi verilir. Yaşanan gelişmelerin dönemin düşünce dünyasını derinden etkilediği vurgulanır.

- b) Meşrutiyet Dönemi'nin başlıca düşünce akımlarına (Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük, Batıcılık) değinilir.
- c) Meşrutiyet Dönemi'nin düşünce akımlarının karşılaştırılması sağlanır.

Değerler

- Adalet (kzm.3.4.1.)
- Sevgi (kzm.3.4.4.)
- Sorumluluk (kzm.3.2.1.)

Alan Becerileri

- Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi (kzm.3.1.1.)
- Felsefi Sorgulama Becerisi (kzm.3.2.1.)
- Zamanı Algılama ve Kronolojik Düşünme Becerisi (kzm.3.3.1., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.4.)
- Eleştirel Sosyolojik Düşünme Becerisi (kzm.3.4.3.)

ÜNİTE 4: CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK DÜŞÜNCESİ

Bu ünite de Cumhuriyet Dönemi Türk düşüncesinin dinî, felsefi, bilimsel ve siyasi yönleri verilir.

4.1. DİNÎ DÜŞÜNCE

4.1.1. Cumhuriyet Dönemi'nde dinî düşüncede yaşanan gelişmeleri yorumlar.

- a) Cumhuriyet Dönemi'nde dinî düşüncenin önemli temsilcileri (Mehmet Rifat Börekçi, İsmail Hakkı İzmirli, Babanzade Ahmet Naim, Kamil Miras, Elmalılı Hamdi Yazır, Ahmet Hamdi Akseki, Ömer Nasuhi Bilmen gibi) ve bu isimlerin eserleri hakkında bilgi verilir.
- b) Cumhuriyet Dönemi'ndeki dinî düşüncenin özelliklerinin değerlendirilmesi sağlanır.

4.2. FELSEFİ DÜŞÜNCE

4.2.1. Cumhuriyet Dönemi'ni felsefi düşüncenin gelişimi bakımından değerlendirir.

- a) Felsefe alanında Cumhuriyet Dönemi'nde yaşanan gelişmeler üzerinde durulur.
- b) Cumhuriyet Dönemi'ndeki felsefi düşüncenin gelişiminde eğitim kurumları, dernekler ve dergilerin rolü belirtilir.
- c) Cumhuriyet Dönemi felsefi düşüncesinin Türk düşüncesi içindeki yerinin tartışılması sağlanır.

4.3. BİLİMSEL DÜŞÜNCE

4.3.1. Cumhuriyet Dönemi'ndeki bilimsel düşüncüyü, Türk düşüncesine katkısı bakımından yorumlar.

- a) Cumhuriyet Dönemi'nde uygulanan bilim politikaları (eğitim ve araştırma) hakkında bilgi verilir.
- b) Cumhuriyet Dönemi'nin önemli bilim insanları hakkında araştırma yapılması ve bu isimlerin bilimsel düşüncenin gelişimine katkısının değerlendirilmesi sağlanır.

4.4. SİYASİ DÜŞÜNCE

4.4.1. Cumhuriyet Dönemi'ndeki düşünce akımlarını analiz eder.

- a) Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirilen inkılapların temel özellikleri hakkında bilgi verilir. Bu inkılapların Türk düşünce dünyasına etkileri üzerinde durulur.

b) Cumhuriyet Dönemi düşünce akımları ve bu akımların temsilcileri hakkında araştırma yapılması sağlanır.

c) Cumhuriyet Dönemi düşünce akımlarının benzer ve farklı yönlerinin karşılaştırılması sağlanır.

4.4.2. Atatürkçü düşünce sisteminin oluşmasına etki eden faktörleri açıklar.

Atatürkçü düşünce sisteminin ortaya çıkmasında düşünce akımlarının rolü vurgulanır.

Değerler

Vatanseverlik (kzm.4.4.1., 4.4.2.)

Dürüstlük (kzm.4.4.1.)

Saygı (kzm.4.4.1.)

Alan Becerileri

Zamanı Algılama ve Kronolojik Düşünme Becerisi (kzm.4.1.1., 4.3.1., 4.4.1., 4.4.2.)

Felsefi Sorgulama Becerisi (kzm.4.2.1.)

